

ความรู้จากการพัฒนาระบบเฝ้าระวังการประเมินปัจจัยเสี่ยงที่ทำให้เกิดรอยโรคก่อนมะเร็ง และมะเร็งช่องปาก (Application)

จากลักษณะรอยโรคก่อนมะเร็งและมะเร็งช่องปากที่ได้ศึกษามาแล้วนั้น อาการเบื้องต้นที่จะเกิดรอยโรค และปัจจัยที่ทำให้เกิดโรค หากมีปัจจัยที่กล่าวมาข้างต้นก็จะทำให้มีความเสี่ยง แต่ทว่าเรามีการประเมินตนเองก่อน ก็จะสามารถลดความเสี่ยงที่จะเกิดโรคมะเร็งช่องปากได้ เบื้องต้นสามารถใช้โทรศัพท์มือถือที่เป็นระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ และเก็บข้อมูล หากในที่ประชุมไม่ได้นำโทรศัพท์มือถือมาด้วยก็สามารถยืมโทรศัพท์มือถือของเพื่อน มากรอกข้อมูลของตนเองได้

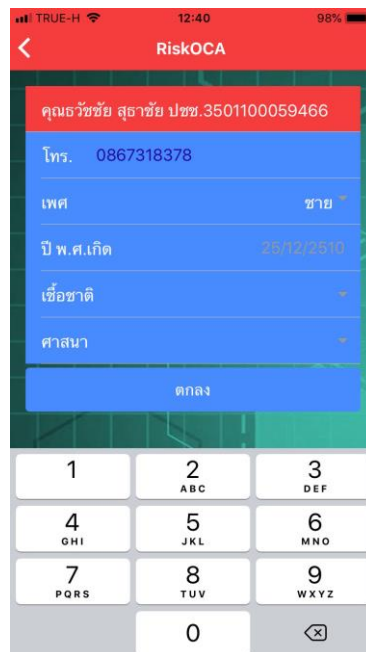
ขั้นตอนการดาวน์โหลดแอปพลิเคชัน

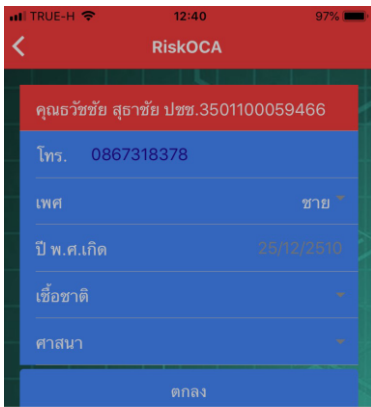
พิมพ์ RiskOCA ใน Playstore หรือ google play สำหรับระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์และ IOS จากนั้นทำการติดตั้งแอปพลิเคชันไว้ในเครื่องโทรศัพท์มือถือของตนเอง

ขั้นตอนการใช้งานแอปพลิเคชัน Risk OCA

เมื่อกดเข้าไปในแอปพลิเคชัน ก็จะพบกับหน้าจอที่ 1 ขั้นตอนการกรอกข้อมูล ชื่อ - นามสกุล และกรอกหมายเลขบัตรประชาชน 13 หลัก เมื่อกกรอกเสร็จแล้วก็ให้คลิกที่ปุ่มตกลง จากนั้นให้กรอกข้อมูลเบอร์โทรศัพท์ เพศ วันเดือนปีเกิด เชื้อชาติ และศาสนา สามารถเลื่อนไปยังตัวเลข หรือข้อมูลที่ตรงกับผู้กรอกข้อมูลได้ และกดถูกต้อง

ปี พ.ศ.	เดือน	วัน
19	09	2525
20	10	2524
21	11	2523
22	12	2522
23		2521

เมื่อกรอกข้อมูลทั่วไปเสร็จ ก็จะเข้าสู่ข้อคำถามที่เกี่ยวกับปัจจัยเสี่ยงในการเกิดรอยโรคก่อนมะเร็งและมะเร็งช่องปาก เช่น

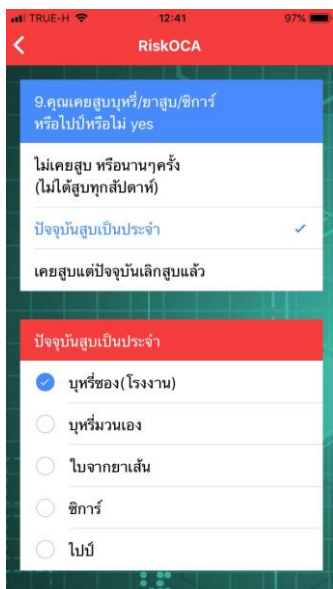
คำถาม : คุณเคยสูบบุหรี่/ ยาสูบ/ ซิการ์ หรือไปป์หรือไม่ ?

จะมีข้อคำตอบให้เลือก 3 ตัวเลือก คือ

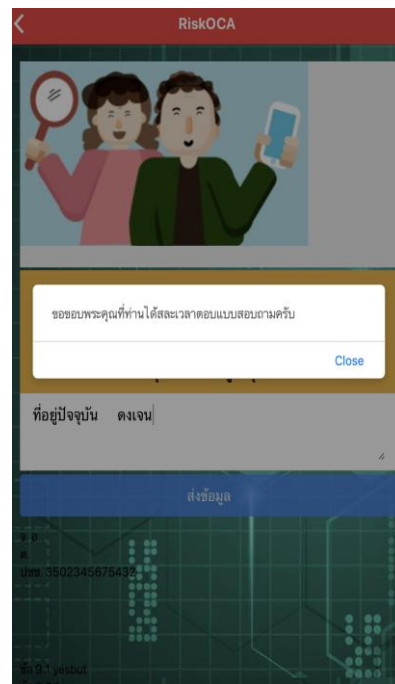
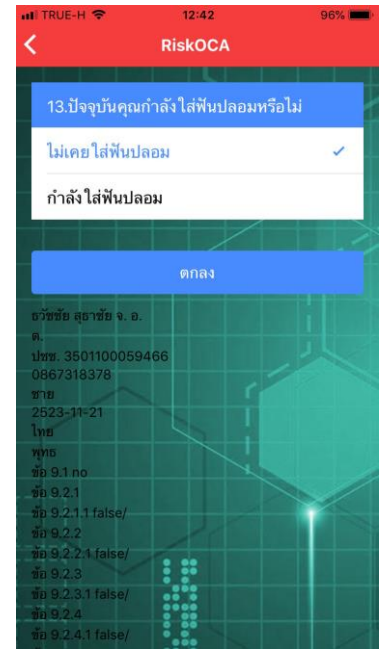
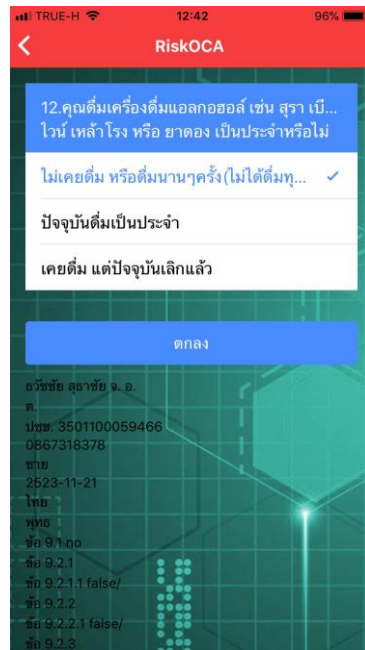
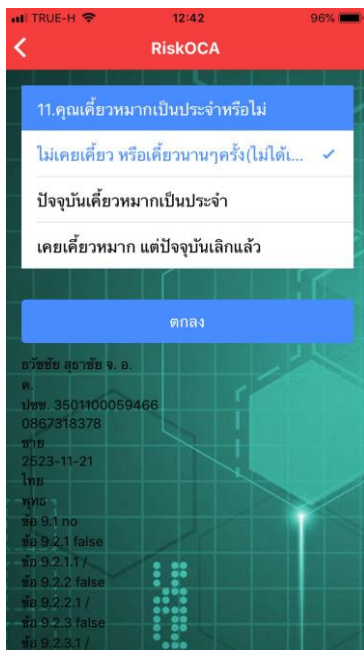
- ไม่เคยสูบ หรือนานๆครั้ง (ไม่ได้สูบบุหรี่ทุกสัปดาห์)
- ปัจจุบันสูบเป็นประจำ ✓
- เคยสูบแต่ปัจจุบันเลิกสูบแล้ว

หากตอบว่าปัจจุบันสูบเป็นประจำ จะมีเครื่องหมาย ✓ ขึ้นด้านหลังของตัวเลือกนั้นๆ พร้อมกับข้อความข้อต่อไป ว่า

ปัจจุบันสูบเป็นประจำ คือประเภทใด เช่น บุหรี่ซอง (โรงงาน) จะมีปริมาณที่สูบ มวน/วัน ให้เลื่อนจุดไปตามจำนวนปริมาณที่สูบต่อวัน และระยะเวลาที่สูบ จำนวนปี

ดำเนินการกรอกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยเสี่ยงตามลำดับ คือ 1. การบริโภคยาสูบ 2. การเคี้ยวหมาก 3. การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ 4. การใส่ฟันปลอมที่ไม่พอดี/ หลวม

หากมีประวัติ หรือปัจจัยเสี่ยงข้อใดข้อหนึ่งที่ทำให้เกิดรอยโรคก่อนมะเร็งและมะเร็งช่องปาก หน้าสุดท้ายของแอปพลิเคชันจะมีข้อความแจ้งเตือนว่า “คุณควรได้รับการตรวจคัดกรองช่องปาก โดยทันตแพทย์/ ทันตบุคลากร ” กรุณากรอกที่อยู่ปัจจุบัน ให้ทำการกรอกข้อมูลที่อยู่ปัจจุบัน แต่ถ้าหากไม่มีปัจจัยเสี่ยง แอปพลิเคชันก็จะแจ้งเตือนว่า “คุณ ไม่อยู่ในกลุ่มเสี่ยง แต่ควรตรวจสุขภาพช่องปากทุก 6 เดือน” และขอบคุณที่ให้ความร่วมมือ

6

เพดานอ่อน

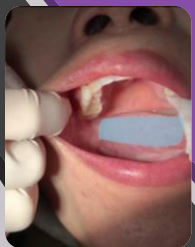
ผู้ตรวจใช้กระจกส่องปาก สังเกตพื้นผิวเพดานอ่อน อยู่ถัดจากเพดานแข็ง จะมีสีชมพูอ่อนปกติ

ลิ้นด้านบนและด้านข้าง

7

ผู้ตรวจใช้ผ้าก๊อซจับปลายลิ้นให้แน่น แล้วดึงออกพลิกซ้ายและขวา เพื่อสังเกตลักษณะพื้นผิวบริเวณด้านบนและด้านข้างลิ้น จะพบลักษณะพื้นผิวลิ้นที่ขรุขระ

ใต้ลิ้น

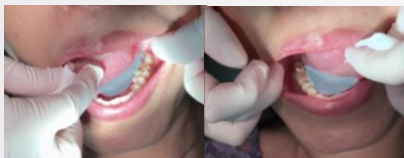
8

ผู้ตรวจใช้ผ้าก๊อซจับปลายลิ้น ดึงลิ้นขึ้นด้านบน สังเกตลักษณะพื้นผิวบริเวณด้านใต้ลิ้น

9

ฟันปาก

ผู้ตรวจใช้ผ้าก๊อซจับปลายลิ้นยกขึ้นเพื่อให้เห็นบริเวณฟันปาก ให้ชัดเจน สังเกตลักษณะพื้นผิวบริเวณฟันปาก

หากพบลักษณะเนื้อเยื่อบริเวณใดที่ผิดปกติให้ทำการถ่ายภาพและไปปรึกษาแพทย์ ทันตแพทย์ หรือทันตบุคลากรใกล้บ้าน

กรมอนามัย
ศูนย์ทันตสาธารณสุขระหว่างประเทศ
เชียงใหม่

การตรวจเนื้อเยื่ออ่อน ในช่องปากเบื้องต้น

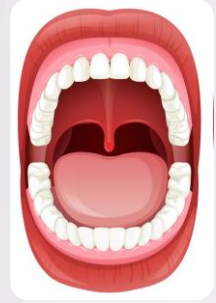
9 ตำแหน่ง

ศูนย์ทันตสาธารณสุขระหว่างประเทศ
กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

🏠 รอยโรคบริเวณเนื้อเยื่อช่องปาก

รอยโรคบริเวณเนื้อเยื่ออ่อนในช่องปาก สามารถพบได้มากขึ้นในผู้ป่วยที่มีอายุมากขึ้น ปัจจัยที่พบบ่อยที่ทำให้เกิดรอยโรคบริเวณเนื้อเยื่ออ่อนในช่องปาก ได้แก่

การบริโภคยาสูบ การเคี้ยวหมาก การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และการใส่ฟันปลอมที่ไม่พอดี รอยโรคบริเวณเนื้อเยื่ออ่อนในช่องปากบางโรค จัดอยู่ในกลุ่มความผิดปกติเสียงมะเร็ง ซึ่งมีลักษณะทางคลินิก คล้ายกับรอยโรคบริเวณเนื้อเยื่ออ่อนในช่องปากในกลุ่มอื่นๆ ที่ไม่ใช่ความผิดปกติเสียงมะเร็ง ซึ่งอาจเป็นรอยโรคสีขาว รอยโรคสีแดง รอยโรคสีขาวปนแดง และแผล เป็นต้น

📋 วัสดุ อุปกรณ์

- ถุงมือ
- ผ้าปิดปาก
- กระจกส่องปาก (mouth mirror)
- ผ้าก๊อชหรือผ้าสะอาด

🔍 วิธีการตรวจเนื้อเยื่อช่องปาก

1 ริมฝีปาก บนและล่าง

ผู้ตรวจใช้นิ้วกลางดึงรั้งกระพุ้งแก้มทั้งสองข้างออก แล้วใช้นิ้วชี้และนิ้วหัวแม่มือจับริมฝีปากบน แล้วเปิดขึ้นให้เห็นริมฝีปากด้านนอกและด้านใน ในส่วนริมฝีปากล่างทำเช่นเดียวกัน

2 กระพุ้งแก้มด้านขวาและซ้าย

ผู้ตรวจใช้นิ้วกลางดึงรั้งกระพุ้งแก้มออก แล้วใช้กระจกส่องปากส่องตรวจ สังเกตลักษณะพื้นผิวบริเวณเยื่อบุกระพุ้งแก้มทั้งด้านขวาและด้านซ้าย

3 เหงือกบนและล่าง

ผู้ตรวจใช้นิ้วชี้และนิ้วหัวแม่มือจับริมฝีปากบน/ล่าง แล้วเปิดขึ้น สังเกตลักษณะพื้นผิวบริเวณเหงือกทั้งบนและล่าง จะมีสีชมพูอ่อน อาจพบพื้นผิวขรุขระได้บ้าง

4 เหงือกด้านหลังฟันกรามล่าง

สังเกตลักษณะพื้นผิวบริเวณเหงือกด้านหลังฟันกรามล่าง จะมีสีชมพูอ่อน ผิวเรียบ

5 เพดานแข็ง

ผู้ตรวจใช้กระจกส่องปาก สังเกตพื้นผิวเพดานปาก จะมีสีชมพูอ่อน อาจพบเป็นปุ่มกระดุก พื้นผิวขรุขระได้บ้าง

